

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Γνωμοδότηση του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων αναφορικά με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διερεύνηση και την πρόληψη αεροπορικών ατυχημάτων και συμβάντων

(2010/C 132/01)

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 16,

τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ειδικότερα το άρθρο 8,

την οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών ⁽¹⁾,

τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και ιδίως το άρθρο 41 ⁽²⁾,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ:

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις 29 Οκτωβρίου 2009, η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διερεύνηση και την πρόληψη αεροπορικών ατυχημάτων και συμβάντων ⁽³⁾. Ο προτεινόμενος κανονισμός θα αντικαταστήσει την οδηγία 94/56/EK του Συμβουλίου για την θέσπιση των βασικών αρχών που διέπουν τις έρευνες ατυχημάτων και συμβάντων πολιτικής αεροπορίας ⁽⁴⁾.
2. Καθώς δεν ζητήθηκε η γνώμη του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) όπως προβλέπεται στο άρθρο 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 46/2001, η παρούσα γνωμοδότηση βασίζεται στο άρθρο 41 παράγραφος 2 του ίδιου κανονισμού. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να περιληφθεί μνεία της παρούσας γνωμοδότησης στο προοίμιο της πρότασης.

3. Αν και εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι δεν ζητήθηκε η γνώμη του εν ευθέτω χρόνω, ο ΕΕΠΔ εκφράζει, ως γενική παρατήρηση, την ικανοποίησή του διότι στην πρόταση συμπεριλήφθηκαν πτυχές που αφορούν την προστασία δεδομένων. Ορισμένες διατάξεις εμμένουν στο γεγονός ότι τα προβλεπόμενα μέτρα ισχύουν με την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας 95/46/EK και ότι η εμπιστευτικότητα των δεδομένων συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικών πτυχών της πρότασης.
4. Ο ΕΕΠΔ εντόπισε εντούτοις ορισμένες ελλείψεις και ασάφειες όσον αφορά την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στο κεφάλαιο II περιγράφονται τα περιεχόμενο και το ιστορικό της πρότασης, ενώ στο κεφάλαιο III διατυπώνονται αναλυτικά οι σχετικές παρατηρήσεις.

II. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

5. Στόχος της πρότασης είναι η ενημέρωση του ισχύοντος κανονισμού στον τομέα της διερεύνησης των αεροπορικών ατυχημάτων. Οι προηγούμενοι κανόνες, οι οποίοι θεσπίστηκαν πριν από 15 χρόνια, δεν καλύπτουν πια τη νέα κοινή αγορά αερομεταφορών, και την εμπειρογνομosύνη που απαιτείται για τα περισσότερα περίπλοκα συστήματα που χρησιμοποιούνται πλέον στα αεροσκάφη. Οι ολοένα αυξανόμενες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις δυνατότητες διερεύνησης των ατυχημάτων συνιστά έναν ακόμη λόγο για τη διαμόρφωση νέου πλαισίου το οποίο θα προωθήει τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των εθνικών αρχών διερεύνησης.
6. Η πρόταση επικεντρώνεται συνεπώς στη δημιουργία δικτύου των αρχών διερεύνησης αεροπορικών ατυχημάτων με γνώμονα τη διευκόλυνση μιας περισσότερο διαρθρωμένης συνεργασίας. Προβλέπει ακόμη δεσμευτικούς κανόνες με κύριους σκοπούς τον καθορισμό των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των εθνικών αρχών διερεύνησης και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας της Αεροπορίας (EASA), την προστασία ευαίσθητων πληροφοριών και τον καθορισμό ενιαίων απαιτήσεων όσον αφορά την επεξεργασία συστάσεων ασφαλείας πτήσεων.

⁽¹⁾ ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.

⁽²⁾ ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1.

⁽³⁾ COM(2009) 611 τελικό.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 319 της 12.12.1994, σ. 14.

7. Ο ΕΕΠΑ δεν έχει καμία παρατήρηση σχετικά με τον γενικό στόχο της πρότασης και στηρίζει πλήρως την αναληφθείσα πρωτοβουλία, η οποία αποσκοπεί στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διερευνήσεων και συνεπώς στην πρόληψη των αεροπορικών ατυχημάτων. Οι παρατηρήσεις που ακολουθούν εστιάζουν στις πτυχές της πρότασης που έχουν επιπτώσεις στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ειδικότερα, μεταξύ άλλων, στην επεξεργασία δεδομένων από ονομαστικές καταστάσεις επιβατών, όσον αφορά τα θύματα, τις οικογένειές τους, τους μάρτυρες και το πλήρωμα του αεροσκάφους, κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων της διερεύνησης και στο πλαίσιο της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών διερεύνησης.

III. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

III.1. Στόχος της πρότασης

8. Η αιτιολογική σκέψη 3 και το άρθρο 1 υπενθυμίζουν τον περιορισμό που αναφέρεται ήδη στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης, σύμφωνα με τον οποίον ο μόνος στόχος των διερευνήσεων ασφάλειας πρέπει να είναι η πρόληψη ατυχημάτων και συμβάντων στο μέλλον χωρίς την απόδοση υπαιτιότητας ή ευθύνης. Ο ΕΕΠΑ εκφράζει την ικανοποίησή του για τη διευκρίνιση αυτή που συνάδει με την αρχή της οριοθέτησης του σκοπού που θεσπίζεται με το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και με το άρθρο 6 της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υφίστανται επεξεργασία για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και η περαιτέρω επεξεργασία τους να συμβιβάζεται με τους σκοπούς αυτούς.
9. Παρότι η οριοθέτηση του σκοπού αναφέρεται ρητά στην εισαγωγή της πρότασης, είναι σημαντικό η ουσία της αρχής αυτής να μην αναιρείται από καμία παρέκκλιση, όπως αναφέρεται αναλυτικά στα κεφάλαια III.4 έως III.6.
10. Ο ΕΕΠΑ σημειώνει ότι, εκτός από τον βασικό σκοπό της βελτίωσης της ασφάλειας της αεροπορίας, το σχέδιο κανονισμού προβλέπει επίσης τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της παροχής συνδρομής στα θύματα και τις οικογένειές τους (άρθρο 23). Ο ΕΕΠΑ δεν διαπιστώνει πρόβλημα συμβατότητας ανάμεσα στον σκοπό αυτόν και στον σκοπό των διερευνήσεων ασφάλειας. Ωστόσο, το άρθρο 1 του κανονισμού θα μπορούσε να συμπληρωθεί προκειμένου να αντικατοπτρίζονται δεόντως οι δύο αυτές πτυχές του κανονισμού.

III.2. Συλλογή πληροφοριών

11. Η πρόταση περιγράφει αναλυτικά το ευρύ φάσμα πληροφοριών στις οποίες μπορούν να έχουν πρόσβαση οι αρμόδιοι για τη διερεύνηση των ατυχημάτων. Στις πληροφορίες αυτές περιλαμβάνονται κατά κύριο λόγο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα όπως το περιεχόμενο των συσκευών καταγραφής στοιχείων πτήσης και το περιεχόμενο άλλων καταγραφικών συστημάτων, τα αποτελέσματα των εξετάσεων που διενεργούνται στα πτώματα θυμάτων, τα αποτελέσματα των εξετάσεων ή προσώπων που εμπλέκονται στην εκμετάλλευση του αεροσκάφους, και η εξέταση μαρτύρων από τους οποίους μπορεί να ζητηθεί η παροχή πληροφοριών ή αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τη διερεύνηση.
12. Οι προαναφερθείσες πληροφορίες παρέχονται στον υπεύθυνο διερεύνησης, αλλά και στους εμπειρογνώμονες και στους συμ-

βούλους του, όπως επίσης και στους εμπειρογνώμονες και στους συμβούλους των διαπιστευμένων αντιπροσώπων, για λόγους ενημέρωσης. Σε κάποιες από τις πληροφορίες αυτές έχει επίσης δικαίωμα πρόσβασης ο EASA κατά τη διάρκεια της συμμετοχής του στη διερεύνηση, υπό τον έλεγχο του υπευθύνου διερεύνησης, με ελάχιστες εξαιρέσεις όπως, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση που διαφωνεί ο μάρτυρας με τη δημοσιοποίηση της κατάθεσής του.

13. Η πρόταση ορίζει ακόμη τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες δημοσιοποιούνται οι ονομαστικές καταστάσεις των επιβατών, ώστε να εξυπηρετείται όχι μόνον ο σκοπός της διεξαγωγής της διερεύνησης αλλά και της επαφής με τις οικογένειες των επιβατών και με τις ιατρικές μονάδες.

14. Ο ΕΕΠΑ εκφράζει την ικανοποίησή του για την αναλυτική παράθεση στην πρόταση των προϋποθέσεων συλλογής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, γεγονός που συνάδει με την αρχή της αναγκαιότητας⁽⁵⁾ την οποία προβλέπει η νομοθεσία περί προστασίας των δεδομένων.

III.3. Αποθήκευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

15. Παρότι ο ΕΕΠΑ κατανοεί την ανάγκη ευρείας συλλογής πληροφοριών μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως καθορίζονται ανωτέρω, επισημαίνει την ανάγκη θέσπισης αυστηρών κανόνων για την αποθήκευση και την κοινοποίησή τους σε τρίτους.
16. Όσον αφορά την αποθήκευση, η πρόταση προβλέπει στο άρθρο 14 την ανάγκη διαφύλαξης εγγράφων, υλικού και καταχωρίσεων για προφανείς λόγους που έχουν σχέση με τη διεξαγωγή της διερεύνησης. Ωστόσο, η πρόταση δεν παρέχει καμία ένδειξη σχετικά με τη διάρκεια αποθήκευσης των εν λόγω πληροφοριών. Σύμφωνα με τις αρχές προστασίας των δεδομένων⁽⁶⁾, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει «να διατηρούνται υπό μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που είναι αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών για τους οποίους έχουν συλλεγεί ή υφίστανται περαιτέρω επεξεργασία». Ως εκ τούτου, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει καταρχήν να διαγράφονται αμέσως μόλις ολοκληρωθεί η διερεύνηση, ή να φυλάσσονται αφού πρώτα ανωνυμοποιηθούν σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η πλήρης διαγραφή τους⁽⁷⁾. Οι λόγοι που επιβάλλουν την τήρηση ταυτοποιήσιμων δεδομένων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα πρέπει να αναφέρονται και να αιτιολογούνται. Επιπλέον, πρέπει να συνοδεύονται από τα κριτήρια καθορισμού των φορέων που νομιμοποιούνται να διατηρούν τα δεδομένα. Στην πρόταση πρέπει να προστεθεί σχετική διάταξη, η οποία θα ισχύει οριζοντίως για όλες τις πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα που θα ανταλλάσσονται μέσω του δικτύου.

⁽⁵⁾ Άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και άρθρο 6 της οδηγίας 95/46/ΕΚ.

⁽⁶⁾ Άρθρο 4 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και άρθρο 6 στοιχείο ε) της οδηγίας 95/46/ΕΚ.

⁽⁷⁾ Ανωνυμοποίηση σημαίνει ότι πρέπει να καθίσταται αδύνατη οποιαδήποτε περαιτέρω ταυτοποίηση του προσώπου. Για ορισμένους τύπους πληροφοριών, όπως η ηχογράφηση φωνής, δεν είναι δυνατή η πλήρης ανωνυμοποίηση, γεγονός που συνηγορεί υπέρ της ανάγκης θέσπισης αυστηρότερων εγγυήσεων προκειμένου να αποφεύγεται κάθε πιθανότητα κατάχρησης.

III.4. Διάθεση και δημοσίευση πληροφοριών

17. Παρότι η πρόταση αναφέρει ως αρχή ότι οι πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνον για σκοπούς διερεύνησης και μόνον από τους φορείς που είναι αρμόδιοι για τις διερευνήσεις αυτές, στο κείμενο εντοπίζονται σημαντικές παρεκκλίσεις ⁽⁸⁾.

18. Τέτοια περίπτωση είναι οι καταθέσεις μαρτύρων οι οποίες μπορούν να διατεθούν ή να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς πέραν της διερεύνησης ασφάλειας εάν ο μάρτυρας συμφωνεί (άρθρο 15 παράγραφος 1 στοιχείο α). Ο ΕΕΠΔ υπενθυμίζει ότι ως συναίνεση του μάρτυρα νοείται η κατά την ελεύθερη βούλησή του συναίνεση για το συγκεκριμένο — και μόνο — θέμα και αφού ενημερωθεί πλήρως σχετικά, ενώ η περαιτέρω χρήση των πληροφοριών δεν πρέπει να αφορά σκοπό ασύμβατο με τις διερευνήσεις ασφάλειας. Εάν δεν πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται η συναίνεση ως βάση για περαιτέρω χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η παρατήρηση αυτή ισχύει και για τη χρήση της συναίνεσης για λόγους παρέκκλισης από την αρχή της οριοθέτησης του σκοπού, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση των ηχογραφήσεων (άρθρο 16).

19. Στο άρθρο 15 της πρότασης περιέχεται ευρεία παρέκκλιση η οποία ισχύει για όλες τις ευαίσθητες πληροφορίες ασφαλείας ⁽⁹⁾. Οι πληροφορίες αυτές, οι οποίες καταρχήν προστατεύονται ειδικά από την κατάχρηση, μπορούν παρόλα αυτά να δημοσιοποιούνται για σκοπούς πέραν της διερεύνησης ασφάλειας, εάν η αρμόδια για την απονομή δικαιοσύνης αρχή κράτους μέλους αποφασίσει ότι υφίσταται επιτακτικό συμφέρον και ότι τα οφέλη από τη δημοσιοποίηση αντισταθμίζουν τον ενδεχόμενο αρνητικό εσωτερικό και διεθνή αντίκτυπο μιας τέτοιας ενέργειας στις διερευνήσεις και στη διαχείριση της ασφάλειας πτήσεων. Ο ΕΕΠΔ εκτιμά ότι η παρέκκλιση αυτή δεν παρέχει επαρκή ασφάλεια δικαίου. Συγκεκριμένα, η έννοια της «αρμόδιας για την απονομή δικαιοσύνης αρχής» αφήνει ενδεχομένως περιθώρια για εικασίες. Οι διοικητικές αποφάσεις κυβερνητικών φορέων (π.χ. Υπουργείο Δικαιοσύνης) δεν θα έχουν ενδεχομένως την ίδια νομιμότητα με τις αποφάσεις που εκδίδουν κατά περίπτωση τα δικαστήρια. Αυστηρές προϋποθέσεις πρέπει να ισχύουν ακόμη και στην περίπτωση των δικαστικών αποφάσεων: πέραν του ότι ο σκοπός πρέπει να είναι σύννομος και του ότι πρέπει να υφίσταται επιτακτικό δημόσιο συμφέρον ⁽¹⁰⁾, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα και τα θεμελιώδη δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων. Συγκεκριμένα, η νομιμότητα της επεξεργασίας μπορεί να πληγεί από τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης ενώ-

πιον δικαστηρίου των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα τις οποίες παρέχει κάποιος στο πλαίσιο μιας διερεύνησης ασφάλειας. Ο ΕΕΠΔ ζητά να αποφωτιστεί πλήρως αυτή η παρέκκλιση και να καθοριστεί αναλυτική διαδικασία η οποία θα προβλέπει, μεταξύ άλλων, αυστηρότερες εγγυήσεις για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων.

20. Ζητά ακόμη να δοθεί ορισμός για μια κατηγορία ευαίσθητων πληροφοριών ασφαλείας που αναφέρεται στο εν λόγω άρθρο, συγκεκριμένα για τις πληροφορίες «οι οποίες είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες και προσωπικού χαρακτήρα». Η οδηγία 95/46/EK περιλαμβάνει ορισμό των ευαίσθητων δεδομένων, είναι όμως ασαφές εάν η πρόταση αναφέρεται στον εν λόγω ορισμό. Εάν η πρόταση επιδιώκει την κάλυψη των ευαίσθητων — και όχι μόνο — δεδομένων, όπως αυτά ορίζονται στην οδηγία 95/46/EK, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ακριβέστερη ορολογία για τις πληροφορίες οι οποίες είναι ιδιωτικού και προσωπικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένων των ευαίσθητων δεδομένων υπό την έννοια της οδηγίας 95/46/EK καθώς και άλλων παραδειγμάτων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς συμπερίληψη στον ορισμό. Τα ανωτέρω πρέπει να διευκρινίζονται στο άρθρο 2 (Ορισμοί) ή στο άρθρο 15 της πρότασης.

21. Οι ηχογραφήσεις προστατεύονται καταρχήν με αντίστοιχο τρόπο. Μπορούν, όμως, να διατεθούν ή να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς σε ορισμένες περιπτώσεις όπως π.χ. σε περίπτωση που χρησιμοποιηθούν για λόγους αξιοπιστίας ή συντήρησης, που αποχαρακτηριστούν ή που δημοσιοποιηθούν με απαράβιαστες διαδικασίες. Οι εξαιρέσεις αυτές έχουν εναλλακτικό και όχι σωρευτικό χαρακτήρα. Ο ΕΕΠΔ αναρωτιέται γιατί να μην αποτελεί πάγια τακτική ο αποχαρακτηρισμός — ήτοι η ανωνυμοποίηση ⁽¹¹⁾ — των στοιχείων: οι λόγοι αξιοπιστίας ή συντήρησης που επιβάλλουν την επεξεργασία ταυτοποιήσιμων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να αιτιολογούνται δεόντως. Επιπλέον, η τρίτη εξαίρεση, η οποία επιτρέπει τη δημοσιοποίηση με απαράβιαστες διαδικασίες, είναι ιδιαίτερα αόριστη και δυσανάλογη με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Εάν δεν συμπληρωθεί με αναφορά σε συγκεκριμένους σύννομους σκοπούς, η εξαίρεση αυτή πρέπει να διαγραφεί.

22. Η αρχή του αποχαρακτηρισμού πρέπει να εφαρμόζεται εξ ορισμού στην περίπτωση της κοινοποίησης πληροφοριών την οποία προβλέπουν τα άρθρα 8, 17 και 18 της πρότασης που αφορούν το δίκτυο και την κοινοποίηση πληροφοριών. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του, στο πλαίσιο αυτό, για την αναφορά στο κείμενο της δέσμευσης από το επαγγελματικό απόρρητο και της υποχρέωσης κοινοποίησης σχετικών μόνο πληροφοριών στους ενδιαφερόμενους. Στηρίζει επίσης την αρχή που αναφέρεται στο άρθρο 19 παράγραφος 2 σύμφωνα με την οποία η έκθεση διερεύνησης διαφυλάσσει, κατά το δυνατόν, την ανωνυμία των εμπλεκόμενων στο ατύχημα ή συμβάν.

23. Τέλος, σε προϋποθέσεις υπόκειται και η δημοσιοποίηση της ονομαστικής κατάστασης των επιβατών. Σύμφωνα με την πρόταση, η κατάσταση δεν μπορεί να δημοσιοποιηθεί πριν ενημερωθούν όλες οι οικογένειες των επιβατών, ενώ τα κράτη μέλη

⁽⁸⁾ Τον Νοέμβριο του 2008 ζητήθηκε η γνώμη του ΕΕΔΠ στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής σχετικά με την πρόταση οδηγίας για τον καθορισμό των θεμελιωδών αρχών που διέπουν τη διερεύνηση των ατυχημάτων στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών. Λόγω της αναλογίας μεταξύ των δύο κειμένων, τέθηκαν παρόμοια ζητήματα, ενώ οι παρατηρήσεις στο κεφάλαιο III.4, όπως η απάντηση στην προηγούμενη διαβούλευση, επικεντρώθηκαν στην ανάγκη επίτευξης ισορροπίας μεταξύ της αποκάλυψης πληροφοριών κατά τη διάρκεια της διερεύνησης και της προστασίας των δεδομένων.

⁽⁹⁾ Περιλαμβάνει πληροφορίες που αφορούν τους μάρτυρες, επικοινωνίες μεταξύ προσώπων εμπλεκόμενων στη λειτουργία του αεροσκάφους ή ηχογραφήσεις από μονάδες ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας. Ισχύει ακόμη για ιδιαίτερα ευαίσθητες πληροφορίες, όπως οι πληροφορίες που αφορούν την υγεία τους.

⁽¹⁰⁾ Επισημαίνεται ότι η οδηγία 95/46/EK επιτρέπει παρεκκλίσεις από την αρχή της οριοθέτησης του σκοπού, μόνο με νομοθετικά μέτρα και εφόσον ο περιορισμός αυτός απαιτείται για τη διαφύλαξη ορισμένων δημόσιων συμφερόντων σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 13.

⁽¹¹⁾ Ο αποχαρακτηρισμός ικανοποιεί την αρχή της αναλογικότητας εφόσον πρόκειται για πλήρη ανωνυμοποίηση, δηλαδή εάν είναι αδύνατη η εκ νέου ταυτοποίηση του προσώπου (βλ. υποσημείωση 5).

μπορούν να αποφασίσουν να διατηρηθεί εμπιστευτική η ονομαστική κατάσταση επιβατών. Ο ΕΕΠΔ εκτιμά ότι η διάταξη αυτή πρέπει να αντιστραφεί. Η κατάσταση πρέπει καταρχήν να διατηρείται εμπιστευτική, ενώ τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν σε συγκεκριμένες μόνο περιπτώσεις και εφόσον επιτρέπεται από τον νόμο να δημοσιοποιούν την κατάσταση, αφού πρώτα ενημερώσουν όλες τις οικογένειες των επιβατών και λάβουν τη συγκατάθεσή τους σχετικά με τη δημοσιοποίηση του ονόματος του συγγενούς τους. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να τροποποιηθεί αναλόγως το άρθρο 22 παράγραφος 3.

III.5. Ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και με τρίτες χώρες

24. Μεταξύ των βασικών σκοπών του σχεδίου κανονισμού συγκαταλέγεται η δημιουργία δικτύου για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ των αρχών διερεύνησης. Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 6 του σχεδίου πρότασης, οι αρχές διερεύνησης που συμμετέχουν στο δίκτυο ανταλλάσσουν κάθε διαθέσιμη πληροφορία στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την αρμόζουσα εμπιστευτικότητα των συγκεκριμένων πληροφοριών, σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική ή κοινοτική νομοθεσία.
25. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για τα μέτρα που προβλέπονται όσον αφορά την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών, και ιδίως για την υποχρέωση μη δημοσιοποίησης πληροφοριών που έχουν χαρακτηριστεί εμπιστευτικές από την Επιτροπή. Όσον αφορά την επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα μέσω του δικτύου, ο ΕΕΠΔ εκτιμά ότι στις εγγυήσεις αυτές πρέπει να προστεθεί η υποχρέωση διασφάλισης της ακρίβειας των εν λόγω δεδομένων και η δυνατότητα ταυτόχρονης διόρθωσης και διαγραφής τους από όλα τα μέλη του δικτύου που επεξεργάζονται τέτοιου είδους δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.
26. Ο ρόλος του αποθετηρίου που αναφέρεται στο άρθρο 15 παράγραφος 3 πρέπει να αποσαφηνιστεί όσον αφορά την κυκλοφορία των πληροφοριών εντός του δικτύου. Συγκεκριμένα, πρέπει να διευκρινιστεί, όπως γνωστοποιήθηκε ατύπως στον ΕΕΠΔ, ότι το κεντρικό αποθετήριο δεν συνδέεται με κανέναν τρόπο με το δίκτυο και ότι δεν περιέχει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Ο ΕΕΠΔ σημειώνει ως προς αυτό ότι πληροφορίες όπως οι αριθμοί πτήσης μπορούν να οδηγήσουν σε έμμεση ταυτοποίηση των προσώπων που εμπλέκονται σε αεροπορικό ατύχημα ή συμβάν. Ο κανονισμός πρέπει να διευκρινίζει επομένως τουλάχιστον ότι οι αποθηκευμένες στο αποθετήριο πληροφορίες δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ταυτοποίηση προσώπων εμπλεκόμενων σε αεροπορικό ατύχημα ή συμβάν.
27. Ο ΕΕΠΔ σημειώνει ότι στο δίκτυο μπορούν να προσκληθούν να συμμετέχουν παρατηρητές και εμπειρογνώμονες, μεταξύ των οποίων μπορεί να περιλαμβάνονται εκπρόσωποι αεροπορικών εταιρειών ή κατασκευαστές αεροσκαφών. Όλοι αυτοί θα έχουν πρόσβαση στις ίδιες πληροφορίες στις οποίες έχουν πρόσβαση τα μέλη του δικτύου, εκτός κι αν η Επιτροπή αποφασίζει κατά περίπτωση για την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών και για την απαγόρευση της πρόσβασης σε αυτές. Η διάταξη αυτή αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο πρόσβασης τρίτων σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, π.χ. θυμάτων ή μαρτύρων, σε περίπτωση που δεν θεωρηθούν εμπιστευτικά. Ο ΕΕΠΔ εκτιμά ότι, στο πλαίσιο της παρούσας πρότασης, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να θεωρούνται πάντοτε εμπι-

στευτικά. Σε αντίθετη περίπτωση, για την πρόσβαση τρίτων στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να επιβάλλονται περιορισμοί.

28. Τούτο αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία σε περίπτωση που οι εμπειρογνώμονες ή οι παρατηρητές εκπροσωπούν τρίτες χώρες ή σε περίπτωση που η διερεύνηση πραγματοποιείται από κοινού με ερευνητές τρίτων χωρών οι οποίες δεν εξασφαλίζουν ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας. Στην πρόταση θα μπορούσε να προστεθεί διάταξη η οποία να υπενθυμίζει ότι δεν είναι δυνατή η διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτη χώρα που δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, εκτός εάν πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις⁽¹²⁾. Η διάταξη αυτή θα αφορά συγκεκριμένα το άρθρο 8 σχετικά με το δίκτυο και το άρθρο 18 σχετικά με τις προϋποθέσεις κοινοποίησης πληροφοριών.
29. Με τις παρατηρήσεις αυτές ζητείται εκ νέου η εφαρμογή της γενικής αρχής της ανωνυμοποίησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα πρώτα στάδια της διαδικασίας, και αμέσως μόλις η ταυτοποίηση δεν είναι πλέον απαραίτητη για τη διεξαγωγή των διερευνήσεων, όπως αναφέρθηκε ήδη στο κεφάλαιο III.3.

III.6. Ο ρόλος της Επιτροπής και του EASA

30. Ο ΕΕΠΔ σημειώνει ότι η Επιτροπή και ο EASA συμμετέχουν στη λειτουργία του δικτύου (άρθρα 7 και 8) και ότι νομιμοποιούνται επομένως να συμμετέχουν σε κάποιον βαθμό στις διερευνήσεις ασφάλειας (άρθρο 9). Ο ΕΕΠΔ υπενθυμίζει ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους δύο αυτούς φορείς πρέπει να συνάδει με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και να υπόκειται στην εποπτεία του ΕΕΠΔ. Πρέπει, επομένως, να προστεθεί διάταξη στον κανονισμό για το συγκεκριμένο θέμα.
31. Ο ΕΕΠΔ ζητά αποσαφήνιση του επιπέδου διαχείρισης του δικτύου από την Επιτροπή και μέσω της τεχνικής υποδομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν επιδιώκεται η χρήση ήδη υφιστάμενου δικτύου, θα πρέπει να αναφέρεται και να αιτιολογείται με σαφήνεια τυχόν σχέδιο διαλειτουργικότητας με υφιστάμενες βάσεις δεδομένων. Ο ΕΕΠΔ τονίζει την ανάγκη διαμόρφωσης ασφαλούς δικτύου, στο οποίο η πρόσβαση θα είναι δυνατή μόνο για τους σκοπούς που αναφέρονται στην πρόταση και μόνο σε όσους νομιμοποιούνται να έχουν πρόσβαση σε αυτό. Οι ρόλοι της Επιτροπής και του EASA αντίστοιχα⁽¹³⁾, καθώς και οποιουδήποτε άλλου οργάνου της Ένωσης το οποίο συμμετέχει ενδεχομένως στη διαχείριση του δικτύου, πρέπει να αποσαφηνίζονται στο κείμενο για λόγους ασφάλειας δικαίου.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

32. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του διότι ο κανονισμός εφαρμόζεται ρητώς με την επιφύλαξη των διατάξεων της οδηγίας 95/46/ΕΚ, λαμβάνοντας ως εκ τούτου, σε κάποιον βαθμό, υπόψη του τις αρχές προστασίας των δεδομένων. Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου στο οποίο γίνεται η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εκτιμά ότι πρέπει να προστεθούν στο κείμενο συγκεκριμένες διατάξεις ώστε να διασφαλιστεί η θεμιτή επεξεργασία.

⁽¹²⁾ Βλ. άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και άρθρο 26 της οδηγίας 95/46/ΕΚ.

⁽¹³⁾ Συμπεριλαμβανομένων διευκρινίσεων σχετικά με το ποιος διαχειρίζεται τα δικαιώματα πρόσβασης στο δίκτυο και με το ποιος διασφαλίζει την ακεραιότητά του.

33. Τούτο αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία εάν ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις υπό τις οποίες γίνεται η επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων, καθώς τα τελευταία αφορούν κατά κύριο λόγο πρόσωπα τα οποία έχουν πληγεί άμεσα ή έμμεσα από σοβαρό ατύχημα και/ή έχουν χάσει συγγενείς. Τα ανωτέρω συνηγορούν υπέρ της ανάγκης αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων τους, όπως και υπέρ της ανάγκης επιβολής αυστηρών περιορισμών στη διαβίβαση ή στη δημοσίευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

34. Δεδομένου ότι σκοπός της πρότασης κανονισμού είναι η διερεύνηση αεροπορικών ατυχημάτων ή συμβάντων και δεδομένου ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετίζονται με την πρόταση κανονισμού μόνο όπου αυτό απαιτείται στο πλαίσιο των συναφών διερευνήσεων, τα εν λόγω δεδομένα πρέπει καταρχήν να διαγράφονται ή να καθίστανται ανώνυμα, το ταχύτερο δυνατόν, και όχι μόνο στο στάδιο της τελικής έκθεσης. Τούτο πρέπει να διασφαλιστεί με την προσθήκη συναφούς οριζόντιας διάταξης στον κανονισμό.

35. Ο ΕΕΠΔ συνιστά ακόμη ο κανονισμός:

— να καθορίζει και να περιορίζει αυστηρά τις εξαιρέσεις από την αρχή της οριοθέτησης του σκοπού

— να προβλέπει περιορισμένο χρονικό διάστημα αποθήκευσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

— να διασφαλίζει συντονισμένη διαδικασία πρόσβασης, διόρθωσης και/ή διαγραφής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως όσον αφορά τη διαβίβασή τους στα κράτη μέλη μέσω του δικτύου

— να επιτρέπει τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε εκπροσώπους τρίτων χωρών μόνο εφόσον οι τελευταίες εξασφαλίζουν ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας

— να αποσαφηνίζει τους ρόλους και τα καθήκοντα της Επιτροπής και του EASA υπό το πρίσμα της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001.

Βρυξέλλες, 4 Φεβρουαρίου 2010.

Peter HUSTINX

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων